

YOU FALL IN LINE OR THEY PUT YOU IN LINE

TERESA
MARGOLLES

BEZOEKERSGIDS

NL

TENTOONSTELLING

28.09.2019 > 05.01.2020

BP
S²²
MUSÉE D'ART
DE LA PROVINCE
DE HAINAUT

+ TENTOONSTELLING
MARC BUCHY
TENIR À L'ŒIL

OVERZICHT

04

TERESA MARGOLLES

YOU FALL IN LINE

OR THEY PUT YOU IN LINE

05

Biografie

07

De tentoonstelling

08

De werken

08

Te alineas o te alineamos

09

Piñka

10

Trocheras con piedras

10

Piedra de Venezuela

10

Pesquisas

11

Wila Patjharu / Sobre la Sangre

12

1 tonne. Forges de La Providence

12

Sonidos de Charleroi

13

Improntas de la calle

14

Esta finca no será desmolida

15

Mundos

15

Golden Palace

16

WATCH THIS SPACE #10

17

MARC BUCHY

Tenir à l'œil

18

De tentoonstelling

19

De werken

24

JULIE DEUTSCH

À la lisière du présent

25

HET KLEINE MUSEUM

WERK, VRIJE TIJD, RUST:

EEN RECHT ... !?

30

VOLGENDE TENTOONSTELLINGEN

31

PRAKTISCHE INFO

TERESA MARGOLLES

*YOU FALL IN LINE
OR THEY PUT YOU IN LINE*

You fall in line or they put you in line (Je schikt je of wij schikken jou) is de eerste solotentoonstelling van de Mexicaanse kunstenares Teresa Margolles in België. Het veelvormige werk van Teresa Margolles, met foto's, video's, beelden en een audiowerk strijkt neer in Charleroi en vertelt het verhaal van de sociale gevolgen van dagelijks en systemisch geweld.

BIOGRAFIE

Teresa Margolles wordt in 1963 in Culiacán geboren, een stad in het noordwesten van Mexico en uitvalbasis van het machtige drugskartel Sinaloa.

Haar artistieke carrière begint aan het begin van de jaren 1990, op hetzelfde moment dat haar professionele loopbaan vormkrijgt. Nadat ze succesvol haar diploma behaalt in de fotografie, communicatiewetenschappen en forensische geneeskunde, gaat ze aan de slag in een mortuarium in Mexico en richt ze samen met enkele andere kunstenaars het collectief SEMEFO op (1990-1999). Het collectief slaagt er al snel in de aandacht te trekken met tentoonstellingen en werken waarin dierlijke kadavers en in het mortuarium achtergelaten lichaamsdelen van anonieme personen centraal staan. Dit bijzondere gebruik van kadavers komt op het eerste gezicht voort uit een soort voorliefde voor macabere kunst en het overtreden van sociale normen, maar wie verder kijkt, ziet ook hoe de dood in al haar materialiteit en naturaliteit wordt weergegeven, als een antithese op de gekleurde, stereotype visie van de Mexicaanse folklore.

Het is ook in deze periode dat Teresa Margolles tot een belangrijk besef komt: het mortuarium is een sociale barometer, een weerspiegeling van de druk die op de levenden wordt uitgeoefend. Mexico wordt namelijk geteisterd door onopgeloste moordzaken en verdwijningen, ongestrafte moorden op vrouwen, lichamen die zodanig gemutileerd zijn dat ze onherkenbaar zijn, angst en onmacht onder getroffen families... In het mortuarium voelt ze pas echt hoezeer de criminele bendes de Mexicaanse samenleving in hun greep houden.

In 1999 gaat SEMEFO uiteen, waarop Teresa Margolles besluit om een individuele, internationale artiestencarrière na te streven. Ze gaat aan de slag met lijkwaden waarin de vormen van een lijk duidelijk te onderscheiden zijn, laat levende mensen interageren met menselijk afval en creëert immersieve werken waarin het water waarmee lijken worden gewassen, verdampt. Met deze vroege werken dwingt ze mensen te kijken naar een vorm van de dood die men liever negeert en lokt ze een publiek debat uit waarbij ze de slachtoffers en de rouwende familie op de voorgrond plaats.

*"Al van bij het begin van mijn artiestencarrière werk ik rechtstreeks met lichamen. Eerst vertrek ik vanuit een barokke standpunt en dan, beetje bij beetje, zoek ik de eenvoud op, tot enkel nog de 'schaduw' van het lichaam overblijft. Ik gebruik dan alle mogelijke middelen - fotografie, video, geluid, beeldhouwen, beweging, installaties - om een stem te geven aan de vermoorde mensen, aan de mannen en vrouwen die ongestraft het zwijgen opgelegd zijn, en om hun afwezigheid, de angst en vooral de pijn van de achtergebleven families zichtbaar te maken"*¹

¹ "Note d'intention de l'artiste" uit BAL-BLANC Pierre & JOSSE Béatrice, Teresa Margolles: Caida Libre / Involution, Tentoonstellingscatalogus, FRAC Lorraine (Metz) en CAC Brétigny-sur-Orge, 2005.

Wanneer president Felipe Calderón in 2006 de oorlog verklaart aan de kartels, wordt het land getroffen door een golf aan geweld: de dood treedt binnen in het dagelijkse leven van de Mexicanen en domineert de voorpagina's van alle populaire tijdschriften en kranten. Op dat moment besluit Teresa Margolles om haar werk in het mortuarium stop te zetten en gaat ze de basisstukken van haar werk rechtstreeks op straat zoeken, op de plaats delict en in criminele buurten: glasscherven, muren die doorboord zijn door kogels, persoonlijke voorwerpen die rond de slachtoffers liggen, aarde uit clandestiene graven, enz.

De onzichtbare ruimte die de levende van het graf scheidde, die ruimte waar Teresa Margolles al die tijd al inspiratie zocht voor haar werk, wordt plots zo alomtegenwoordig, op straat en in de media, dat de artieste besluit om haar werk te verfijnen. Waar ze ooit de voorkeur gaf aan spectaculaire beelden, kiest ze nu voor minimalisme, zonder desondanks aan emotionele kracht in te boeten. Ze kaart namelijk nog steeds op een subtiele manier het onrecht aan dat de meest gemarginaliseerde bevolkingsgroepen in Latijns-Amerika wordt aangedaan: vrouwen, transgenders, migranten, inheemse stammen en armen.

*"De taferelen die plaatsvinden in onze wereld zijn zodanig wreed dat als ik ze rauw zou weergeven, de mensen zouden blokkeren of er om den duur zelfs aan wennen. Ik ga dus liever op een discrete manier te werk, door iets banaals te tonen; pas dan dringt de horror echt door."*²

² Teresa Margolles zoals geciteerd in LEQUEUX Emmanuelle, 'Troubles à l'ordre public. La jeune scène mexicaine.' in *Beaux Arts Magazine*, nr. 294, december 2008, p. 90.

DE TENTOONSTELLING *YOU FALL IN LINE* *OR THEY PUT YOU IN LINE*

Te alineas o te alineamos is een waarschuwing die de Mexicaanse onderwereld bij moorden achterlaat. De uitspraak maakt meteen duidelijk hoe de kartels de Mexicaanse samenleving overheersen. In een museumomgeving, en in een Belgische context waar de mensen zich niet hoeven te buigen naar de wet van maffiose organisaties klinkt de bedreiging eerder als een vraag: *Is er iets dat jou overheerst, je onderwerpt en je dwingt je te schikken?* Die vraag krijgt telkens een andere vorm in een reeks kunstwerken die de keurslijven oproept waarin het individu gevangen zit en die de vrijheid inperken. Een keurslijf van geweld en criminaliteit, een keurslijf van overheersende sociale normen, keurslijf van de armoede die ontstaat door neoliberal kapitalisme.

Kenmerkend voor Teresa Margolles is dat ze fysiek in contact wil komen met de werkelijkheid die uit haar werken spreekt. Ze blijft zelden binnen de muren van een hotel of van de kunstcentra om vorm te geven aan haar artistieke projecten. Als ze reist, doet ze dat om alle elementen die getuigen zijn van de sociale realiteit, te observeren, te voelen en te ontmoeten. De werken van het eerste deel van de tentoonstelling, in de Salle Dupont, zijn het resultaat van ontmoetingen in Latijns-Amerika, Kroatië en in Ciudad Juárez, aan de Mexicaanse noordgrens; zij vormen haar artistieke vertaling van geweld en verzet.

In het tweede deel van de tentoonstelling staat Charleroi centraal. Toen ze er in 2019 voor het eerst kwam, ervoer Teresa Margolles onmiddellijk emoties die vergelijkbaar waren met de emoties die ze voelde toen ze Ciudad Juárez voor het eerst zag, in 2006. Vergane industrie, verlaten gebouwen, rondwalende jonge druggebruikers, illegale prostitutie... zo veel beelden die ze niet verwachtte in het noorden van Europa. Haar wandelingen door de stad, tijdens een van haar verblijven in Charleroi, en haar ervaring met Ciudad Juárez vormen de rijke voedingsbodem voor de nieuwe werken die in de Grande Halle van het BPS22 worden tentoongesteld.

De tentoonstelling *You fall in line or they put you in line* (*Je schikt je of wij schikken*) jou van Teresa Margolles draait om sobere en minimalistische stukken die de werkelijkheid centraal zetten. Daar ligt ongetwijfeld de basis van haar geëngageerde kunst die zich onttrekt aan de dominante discours en weigert de werkelijkheid te idealiseren.

DE WERKEN

TE ALINEAS O TE ALINEAMOS [JE SCHIKT JE OF WIJ SCHIKKEN JOU]

2019

Teresa Margolles stelt het werk *Decálogo* voor in het Museo Experimental El Eco van Mexico City in 2007. In het Oude Testament verwijst de Decaloog naar de stenen tafelen “door Gods vinger beschreven” en aan Mozes gegeven om de tien geboden te delen met de wereld, zodat het sociale leven geleid kon worden met respect voor God en de medemens. Maar in de vrome Mexicaanse samenleving dicteren criminelen de wet, en wordt die wet in letters van bloed geschreven, soms zelfs op de huid van hun slachtoffer. De tien geboden van de *Decálogo* van Teresa Margolles zijn boodschappen die bij de moorden werden nagelaten. Ze worden overgenomen door de pers en zijn zowel gericht aan de vijanden van de kartels als aan de hele samenleving. Om de waanzin van de terreur juist in te schatten, moet je weten dat het eerste gebod van deze *Decálogo* werd geschreven op het hoofd van een onthoofde politieagent, dat op het hek bij een commissariaat was geplaatst.

- ***Para que aprendan a respetar***
Opdat jullie respect leren hebben
- ***Ver, oír y callar***
Zien, horen en zwijgen
- ***Por hacer una llamada anónima***
Voor het maken van een anoniem telefoontje
- ***Así sucede cuando piensas o imaginas que mis ojos no te pueden mirar***
Dit is wat er gebeurt als je denkt of gelooft dat mijn ogen je niet kunnen zien
- ***Por avergonzarse de su tierra***
Omdat je je schaamt voor je land
- ***Hasta que caigan todos tus hijos***
Tot al je kinderen sterven
- ***Para quien no las cree y no tengan lealtad***
Voor wie hen niet gelooft en voor wie niet loyaal is
- ***Te alineas o te alineamos***
Je schikt je of wij schikken jou
- ***Así terminan las ratas***
Zo eindigen de ratten
- ***Venganza eterna***
Eeuwige wraak

Door het 8ste gebod van deze *Decálogo* in de muur van het BPS22 te graveren, in een westers land waar de onderwereld zich in de marge van de samenleving ophoudt en de wet in handen ligt van de staat, klinkt de bedreiging *Je schikt je of wij schikken jou* als een pessimistische balans van het mens-zijn: overal en altijd worden we goedschiks of kwaadschiks bijgestuurd door een krachtigere entiteit waartegen we ons ook kunnen proberen te verzetten.

De inscriptie in de grootste kroonlijst van het BPS22 is ook een doordacht artistiek gebaar van Teresa Margolles; het dreigement zal blijven, ook na de restauratie van de muur, als litteken van deze tentoonstelling.

PIČKA **[VAGINA / POESJE]**

2018

Zagreb - Kroatië

Gemaakt met Nikita Borj, lid van de LGBT-gemeenschap

Video 9'54''

Tijdens een verblijf in Kroatië lanceert Teresa Margolles een oproep aan de LGBT-gemeenschap van Zagreb. Een vrouw komt naar de kunstenares en geeft haar de trui die ze droeg op de dag waarop ze voor het laatst werd verkracht. Teresa Margolles maakt op die manier kennis met Nikita Borj.

Nikita is sinds haar kindertijd het slachtoffer geweest van verschillende seksuele vernederingen binnen haar eigen familie, en de laatste verkrachting was op het moment van haar ontmoeting met de kunstenares, in 2018, minder dan een jaar geleden. Teresa Margolles stelt haar voor mee te werken aan een werk dat haar in staat zal stellen haar verhaal te vertellen. Ze vraagt haar een woord te kiezen en dat voortdurend te herhalen, als een louterend mantra. Nikita kiest voor *Pička*, het vulgairste Kroatische woord voor vagina. In een sober decor, op de planken van een theater, herhaalt Nikita het woord voor elke aanranding die ze heeft meegemaakt. Op die manier veruitwendigt ze het innerlijke lijden dat in haar zit en ontdoet ze zich fysiek van de trui, de relikwie van de laatste verkrachting. Door dit cathartische werk geeft Teresa Margolles een artistieke rol aan dit verkrachte lichaam en deze verkrachte geest.

TROCHERAS CON PIEDRAS [TROCHERAS MET STENEN]

2019

Venezuela-Colombia

PIEDRA DE VENEZUELA [STEEN UIT VENEZUELA]

2019

Venezuela-Colombia

Venezuela maakt momenteel een economische, politieke en humanitaire crisis door die het land heeft veranderd van een immigratie- in een emigratieland. De VN schat dat tegen het einde van 2019 5,3 miljoen Venezolanen hun land verlaten zullen hebben, sinds 2015 (dat is 1 Venezolaan op 6). Een massale uittocht die het vaakst Colombia als einddoel heeft. Ze worden gestigmatiseerd als migranten en hun middelen om te overleven zijn onzeker, waardoor ze automatisch onder aan de sociale ladder belanden.

Teresa Margolles heeft belangstelling in de *trocheros* en *trocheras* die rond de grens-post hangen aan de internationale Simón Bolívarbrug, tussen de grote steden Cúcuta (Colombia) en San Cristóbal (Venezuela). Het zijn Venezolaanse mensensmokkelaars die koopwaar van de ene kant naar de andere kant van de grens brengen, langs de brug of soms langs de rivier. De laatste maanden is deze erg zware baan, a priori voorbehouden voor mannen, steeds meer vervrouwelijkt.

In het kader van een performance heeft Teresa Margolles gevraagd aan de *trocheras* om deel te nemen. Ze vroeg hun om, gedurende 3 minuten, een steen uit de Tachirá-rivier te dragen die even veel woog als zijzelf. Ze liet ze poseren met de bergen van Venezuela in de achtergrond, en legde portretten vast waarin je de spanning en de vermoeidheid ziet, maar ook de waardigheid van deze vrouwen, die moeten lijden om te overleven. Voor Teresa Margolles staat deze steen symbool voor het gewicht van deze crisis die de Venezolanen verplettert.

PESQUISAS

[ONDERZOEK / OPSPORINGSBERICHT]

2016-2019

Ciudad Juárez - Mexico

Ciudad Juárez wordt tussen 2004 en 2012 het voornaamste decor van de artistieke producties van Teresa Margolles. Ze gaat ernaartoe om de confrontatie aan te gaan met een van de somberste fenomenen die de stad teisteren: vrouwenmoorden en de massale verdwijning van arbeidsters, studenten en tienermeisjes. Sinds de jaren 1990 zijn er duizenden vrouwen tussen 13 en 25 jaar verdwenen. Als er al eens een lichaam wordt teruggevonden, is dat vaak verminkt en onherkenbaar.

Tegenover het nietsdoen en de onverschilligheid van de Mexicaanse autoriteiten, die zo het gevoel van straffeloosheid versterken, plaatst de artieste de gezichten van de verdwenen vrouwen door de foto's tentoon te stellen van de opsporingsberichten die ophingen in de straten van Ciudad Juárez.

Hoewel de lokale politie deze *pesquisas* heeft proberen te verhinderen, blijven de ouders (hoofdzakelijk moeders) ze ophangen, soms wel 15 jaar lang, als een daad van verzet tegen de stilte en de onverschilligheid. De portretfoto's vervagen, aangetast door weer en wind, en worden zo spookachtige beelden die door de hele samenleving spoken, en vooral jonge meisjes achtervolgen die geen keuze hebben en moeten leven als mogelijke prooien in een vijandige omgeving. Voor ouders die hun kind verloren is, is het ophangen van die portretten in de straten de enige manier om hoop te blijven koesteren en hun kind te herdenken.

WILA PATJHARU / SOBRE LA SANGRE

[OVER HET BLOED]

2016

La Paz - Bolivia

Privécollectie, Mallorca - Spanje

Sinds het midden van de jaren 1990 vereeuwigt Teresa Margolles het concrete beeld van dode lichamen door hun afdruk op doeken te bewaren; het silhouet van bloed en lichaamssappen dat de lijken op deze stukken doek achterlaten als het laatste beeld van de vermoorde persoon. Vanaf de jaren 2010 bedenkt ze een nieuwe interactie tussen het dodenhuis en de samenleving. Nadat ze een doek heeft gelegd op de plek van een vrouwenmoord, geeft ze de stof aan plaatselijke handwerksters die er traditionele motieven op borduren. Deze werkwijze wordt toegepast in de hoofdsteden van Latijns-Amerika: Panama (*Telas bordadas*, 2014), Guatemala City (*Nk'ijak b'ey Pa jun utz laj K'aslema*, 2012-2015), Managua in Nicaragua (*Cuando la mayoría éramos Sandinistas*, 2014) of, voor het stuk dat hier getoond wordt, La Paz in Bolivia.

Het borduursel van *Sobre la sangre* is gemaakt door Aymaras-handwerksters, op een doek dat Teresa Margolles heeft gebruikt om het bloed van een vermoorde vrouw op te slurpen. Door ze rond het doek samen te brengen, is hun zwijgen doorbroken en konden deze inheemse vrouwen getuigen over het geweld dat ze zelf hebben ondergaan vanwege de mannen uit hun omgeving. Teresa Margolles vertelt dat deze vrouwen, die in de Boliviaanse samenleving respect krijgen en financieel onafhankelijk zijn, zich soms bewust worden van de banalisering van dit geweld en van hun aanvaarding van deze stand van zaken.

Naast de sociale ervaring, die met het maken van dit werk samenhangt, gaat er van het werk ook een evocatieve kracht uit omdat het erin slaagt de ruimte tussen leven en dood materieel vast te leggen.

1 TONNE. FORGES DE LA PROVIDENCE

2019

Marchienne-au-Pont (Charleroi) - België

BPS22-productie

Wanneer ze voor het eerst aankomt in Charleroi, ervaart Teresa Margolles een gevoel van verval. Zoals in de meeste postindustriële steden zijn de stigmata van het failliet van het neoliberalisme diep, en slecht geheeld; de mensen en landschappen zijn er blijvend door getekend. De artieste ziet Charleroi als een spookstad waarin de flatgebouwen en de verlaten fabrieken oprijzen als skeletten uit een vorig leven.

Maar die skeletten worden langzaam aan met de grond gelijk gemaakt, en de materiële getuigen van het verleden verdwijnen. Om de sporen van dit verleden symbolisch te verzamelen in een sobere, plastische vorm, heeft Teresa Margolles een kubus van een ton gerecupereerd metaal op de industriële site van Carsid geplaatst. Die staalfabriek, op een boogscheut van het centrum van Charleroi, wordt volop ontmanteld.

Teresa Margolles wil het minimalisme tot het toppunt voeren, zoals Donald Judd heeft gedaan in de jaren 1960. De vorm is zo eenvoudig mogelijk, alleen de vermelding *Forges de la Providence*, een van de eerste staalproducerende bedrijven van Charleroi (gesticht in 1838 onder de naam: *Société anonyme des laminoirs, fourneaux, forges, fonderies et usines de la Providence*), geeft een emotionele en historische betekenis aan het voorwerp. Zijn centrale en eenzame positie, midden in de Grande Halle van de BPS22 is een evocatie van de verdwijning en de leegte; al wat de industriële omgeving van Charleroi uitmaakte, is geconcentreerd en gevangen in een ton metaal.

SONIDOS DE CHARLEROI

[GELUIDEN VAN CHARLEROI]

2019

Charleroi - België
BPS22-productie

Teresa Margolles wilde het woord van de straat vastleggen en ging op pad om de mensen van Charleroi te ontmoeten. Ze ontmoette een 80-tal mensen, en op basis van die getuigenissen heeft de artieste een audiowerk gemaakt.

De installatie is visueel erg eenvoudig want het zijn net de bezoekers die veranderen in levende standbeelden wanneer ze hun oor te luister leggen om de geluiden van Charleroi te beluisteren.

IMPRONTAS DE LA CALLE

[AFDRUKKEN VAN DE STRAAT]

2019

Charleroi - België
BPS22-productie

Een heel deel van het werk van Teresa Margolles bestaat erin het materiële spoor te bewaren van de lijken van moordslachtoffers. In 1997 maakt ze, met SEMEFO, een werk dat een afgietsel in plaaster is van een volledig lichaam. Het werk toont de negatieve afdruk van een vermoorde persoon en kreeg de naam *Catafalco* [Katafalk], naar de verhoging waarop de kist van een voorname dode wordt geplaatst. Zo wilde Teresa Margolles eer betonen aan een anonieme persoon door een standbeeld te maken van de leegte die het lichaam naliet.

Het werk is niet bedoeld als mal voor een positief beeld van het lichaam. De artieste is geïnteresseerd in de negatieve vorm die rechtstreeks in contact kwam met het lichaam en waar DNA, een haar of een traan is nagelaten. Diezelfde bedoeling motiveert Teresa Margolles ook wanneer ze besluit de afdruk van het gezicht van personen te nemen in Charleroi tijdens de sessies die plaatsvonden in het BPS22. Een lichamelijke en emotionele ervaring die een groot wederzijds vertrouwen impliceert: het model geeft zich over aan de goede zorgen van een artieste die hen, steeds meer, inpakt in een plaasteren omhulsel.

Voor de artieste zijn al deze gezichten, die de neutrale uitdrukking hebben van een donmasker, symbool voor de stilte en de leegte die het individu opsluiten. Teresa Margolles wil ook de waardigheid van deze personen vergroten door hun gezichten tentoon te stellen aan de muren van een museum.

ESTA FINCA NO SERÁ DESMOLIDA [DIT PAND ZAL NIET VERNIELD WORDEN] CIUDAD JUÁREZ - MEXICO

2009-2013

CHARLEROI - BELGIË

2019

Coproductie BPS22

Om ons te laten stilstaan bij de huidige toestand van Charleroi, plaatst Teresa Margolles twee fotoreeksen tegenover elkaar, een gemaakt in Ciudad Juárez (2009 tot 2013) en een uit het centrum van Charleroi (2019), van gevels van verlaten huizen en winkels, te koop of klaar voor de sloop.

Het is niet de bedoeling Ciudad Juárez met Charleroi te vergelijken. De historische contexten en de oorzaken van de ontvolking van deze stadslandschappen zijn erg verschillend. In Ciudad Juárez is het de terreur van de moorden, de afpersingen en de verdwijningen die maken dat een winkel of een woning verlaten wordt. In Charleroi ligt de industriële en economische achteruitgang natuurlijk aan de oorsprong van de progressieve sluiting van een groot aantal winkels. Maar voor Teresa Margolles, die vooral het centrum van Charleroi heeft verkend, is ook de recente verandering van de benedenstad een oorzaak, omdat die verandering tot een groot aantal verschoppelingen leidt.

Maar Teresa Margolles is nog meer bezig met de toekomst van de jeugd, dan met het verleden: Hoe maak je je klaar voor de toekomst in die context? Hoe kunnen jongeren hun leven opbouwen als ze omgeven zijn door de leegte?

In 2011 registreerde het INEGI (Nationaal Instituut voor Statistiek en Geografie van Mexico) 115.000 verlaten huizen in Ciudad Juárez. Dat is een huis op vier. Nog in 2011, stelde een studie van de Universiteit UACJ dat naar schatting 220.000 mensen de stad waren ontvlucht door het geweld. In 2019 zouden, volgens onderzoek van het INEGI, 346.000 personen hun woning verlaten hebben in de staat Chihuahua (in het noorden van Mexico, waar ook Ciudad Juárez ligt).

MUNDOS

2016

Ciudad Juárez - Mexico

GOLDEN PALACE

2019

Charleroi - België

BPS22-productie

Om te zien op de gevel van BPS22.

De artieste wilde deze twee lichtgevende uithangborden verplaatsen en aan de gevel van het BPS22 hangen. De uithangborden worden beschouwd als ready-mades, of "gewone voorwerpen die gewoon door de keuze van de kunstenaar tot kunstvoorwerpen verheven worden" (André Breton, 1938) en maken van het museum een plaats van vertier.

Mundos is het uithangbord van een bar uit de jaren 1950, gelegen aan de grens tussen Mexico en de Verenigde Staten. Het is de stille getuige van een tijd waarin Ciudad Juárez een trekpleister was voor feest en plezier. Nu is de stad verlaten door verdwijningen, moorden en afpersing.

Golden Palace is het oude uithangbord van een speelzaal uit de benedenstad van Charleroi. Voor de artieste staat het symbool voor de luisterrijke periode waarin de toekomst van industriesteden veelbelovend was.

WATCH THIS SPACE #10 : **MARC BUCHY** **JULIE DEUTSCH**

Het BPS22, dat in 2002 als eerste samenwerkte met 50° nord, toont ook dit jaar zijn steun aan het grensoverschrijdende netwerk van hedendaagse kunst door Marc Buchy en Julie Deutsch, twee Franse artiesten in Brussel, tentoon te stellen naar aanleiding van de biënnale Watch This Space #10. Watch This Space #10 brengt een hulde aan het bruisende artistieke leven van Noord-Frankrijk en de Franstalige gemeenschap in België. Het getuigt van de dynamiek die leeft onder moderne artiesten in Noord-Europa en stimuleert de professionele mogelijkheden van deze nieuwe generatie artiesten.

MARC BUCHY

TENIR À L'ŒIL

TENTOONSTELLING

MARC BUCHY

Marc Buchy (FR, 1988 – woont en werkt in Brussel) is afgestudeerd aan het ESA Saint-Luc in Doornik en de LUCA School of Arts in Brussel en het Institut des Hautes Etudes en Arts Plastiques in New York. Hij nam deel aan verschillende internationale residenties in de Verenigde Staten, Italië, Palestina en Colombia. *In het oog houden* is zijn eerste persoonlijke tentoonstelling in een museum.

Na zijn afstuderen is Marc Buchy beginnen nadenken over zijn artistieke praktijk om zo los te komen van de vaste combinatie “visuele kunst” en “hedendaagse kunst”. Voor hem maakt kunst in de eerste plaats gebruik van beelden en wordt ze vaak gereduceerd tot een idee van visuele toepassingen, welk medium ook gekozen wordt; de kunstenaar is alleen een maker van beeld-voorwerpen. Marc Buchy wil daarentegen tussenkomen in en werken met de werkelijkheid; van de werkelijkheid een medium op zich maken. Hij bedenkt zo de notie van infra-visuele kunst, die hij aanpast en verlengt door teksten die hij online deelt (www.infravisuel.fr) in een schrijf-werk dat zich vragen stelt bij de dominante plaats van visuele vormen in de hedendaagse kunst. Voor Marc Buchy gaat het erom te belanden op plekken waar hij niet hoort te zijn en te spelen met structuren en hun mechanismen. En zo heeft Marc Buchy al van bij het begin een voorkeur voor tussenkomsten die de gewoontes van de bezoeker en het instituut dat hem ontvangt overhoophalen. Binnen en buiten het domein van de kunst wurmt hij zich binnen om ons waardensysteem in vraag te stellen, onze manier om steeds op zoek te gaan naar wat “zin” heeft, wat het “werk” is, wat binnen het concept van de kunst past en wat niet.

Zijn werken zijn slechts zelden voorwerpen en het zijn ook niet echt performances in de strikte zin van het woord. Het gaat eerder om een opeenvolging van gerichte tussenkomsten, uitgevoerd binnen en buiten de artistieke wereld. De kunstenaar dringt binnen in een gekozen situatie, verstoort ze en, eens de actie voltooid is, laat hij haar evolueren, voor hij discreet weer verdwijnt. De verspreiding, het gebruik en de levensduur van die werken is bewust onduidelijk. De kunstenaar kiest vaak bewust voor orale vormen boven visuele of tastbare, het onthaal van zijn werken door het publiek is even onzeker als onvoorspelbaar. Zijn “daden” zijn nooit gratis maar raken altijd bepaalde situaties uit de hedendaagse wereld aan.

DE TENTOONSTELLING

Tenir à l'œil (In het oog houden) bestaat uit een reeks “ervaringen van het zicht” (of “ervaringen van het zien”) en verkent zo de mechanisatie van de daad van het kijken in een samenleving waarin nieuwe technologieën zowel de blikken als eenieders gedrag dreigen te veranderen.

Marc Buchy is al lange tijd geboeid door de filosofische stromingen van het posthumanisme en het transhumanisme die mikken op de verbetering van de capaciteiten van het menselijke lichaam, het verleggen van de grenzen en de vorm van dat lichaam dankzij de wetenschap en nieuwe technologieën. In dat opzicht ziet Marc Buchy de imperfecties van het menselijke lichaam als een daad van verzet tegen de alles verterende perfectie van de machine, die de nieuwe technologieën ons willen opleggen en laten bereiken.

Het initiatief van het BPS22 om zijn werk niet in een aparte ruimte tentoon te stellen, verplicht hem ertoe zijn tentoonstelling op te bouwen als een mengeling van voorvallen die zich afspelen tussen de kieren van het museum. Hij kiest er bijvoorbeeld voor de *modus operandi* van de management- en de marketingafdelingen te verdraaien om zo nieuwe en gekunstelde blikken te laten ontstaan, hij stuurt de beveiligingsmethodes van het museum in de war en neemt de bewaking over het instituut zelf over en over de werken die het bevat.

DE WERKEN

Sinds april 2019 heeft Marc Buchy verbanden opgebouwd en acties opgezet met de personen die betrokken zijn bij het BPS22 (museumpersoneel, stewards, bezoekers). Verschillende gebeurtenissen (sommige spontaan, anderen op scenario) ontwikkelen zich voorafgaand aan of tijdens de tentoonstelling, en spelen in op kortstondigheid of de lange termijn.

GYMNASTIQUE OCULAIRE (OOGGYMNASTIEK)

Protocol

Postkaart

2019

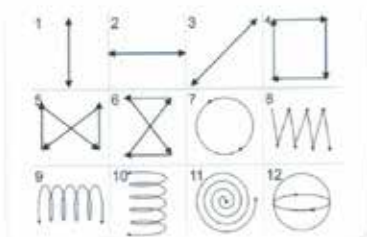
Plaats: Ingang museum

In een officiële brief heeft Marc Buchy aan elke werknemer van het BPS22 een kaart bezorgd met verschillende gymnastiek oefeningen voor de ogen. Volgens de voorschriften van beweging van de oogbol (links-recht, cirkel, etc.) is het doel van deze oefeningen ontspanning, maar ook het versterken en het verbeteren van het zicht. Zo lang de tentoonstelling loopt, vraagt Marc Buchy het personeel van het museum de werkdag te beginnen met deze eenvoudige oefeningen.

Het werk *Ooggymnastiek* voorziet dus een soort gebruiks- of onderhoudsaanwijzing voor onze gezichtsorganen, eerder als een instructieboekje dat je moet volgen en toepassen dan als een beeld waar je naar kijkt om dat beeld zelf. Deze bewegingen worden zo een minuscule en quasi onzichtbare choreografie die aan het begin van de werkdag wordt uitgevoerd. De kunstenaar hoopt dat zo, na drie maanden, het zicht van het museumpersoneel zal verbeteren. Maar met welk doel? Om elkaar beter te zien? Om hun werkplaats beter te zien? Om de tentoongestelde werken beter te zien? Of om het publiek zelf beter te zien?

De kunstenaar zelf, waar hij ook is, belooft ook elke dag van zijn tentoonstelling die oogbewegingen uit te voeren. Hij nodigt de bezoekers ook uit hun zicht op te warmen voor het museumbezoek door postkaarten klaar te leggen, aan de ingang van het BPS22, met daarop de oefeningen.

Brief door Marc Buchy overhandigd aan het BPS22-team

Bruxelles, le 27 septembre 2019

Chère Dorothée Duvivier,

En ce jour de vernissage de mon exposition *Tenir à l'œil* au BPS22 qui se déroulera jusqu'au 5 janvier 2020, je me permets de vous remettre une carte à glisser dans votre portefeuille.

Les signes présents sur cette carte constituent les différents exercices d'une *Gymnastique Oculaire* : chaque flèche symbolise un mouvement à réaliser avec vos yeux. Ces mouvements vont solliciter des muscles peu utilisés, en les tonifiant et les relaxant afin de vous apporter, sur le long terme, un meilleur confort visuel.

Durant toute la durée de mon exposition, j'aimerais vous demander de réaliser cette gymnastique à chaque fois que vous commencez votre journée de travail au BPS22, tel un rituel. La carte que je vous remets servira donc à la fois de guide et d'aide-mémoire.

A l'entrée du musée, une version carte-postale de ces instructions sera à la disposition des visiteurs qui seront invités à réaliser ces mêmes exercices.

Je m'engage moi-même à réaliser ces mouvements tous les jours de l'exposition, quel que soit l'endroit où je me trouve.

Unis par cette infime chorégraphie quotidienne de nos globes oculaires, peut-être finirons nous par y voir plus clair sur le monde qui nous entoure.

En vous remerciant pour votre collaboration,

Marc Buchy

VISITEURS-MYSTÈRES (MYSTERY-BEZOEKERS)

Protocol

Enquête formulieren

2019

Plaats: Podium – Mezzanine

UpStare Quality

Marc Buchy is een strateeg van de verwarring, draait de controleprocedures om en speelt met de arbeidsregels. Nadat hij zich heeft ingeschreven bij een auditbureau dat onderzoeken voert met "mystery-klanten" voor bedrijven die hun verkoopprocessen willen verbeteren, richt Marc Buchy een gelijkaardige neponderneming op die "UpStare Quality" heet, gespecialiseerd in audits van culturele instituten. Op basis van zijn ervaring verspreidt hij een vacature om deze tijdelijke baan aan verschillende mensen aan te bieden. Dankzij de gedragscode, verschillende scenario's en de debriefing over de ervaring van de aangenomen mensen slaagt hij erin anoniem te infiltreren in het BPS22.

Deze evaluatietechniek, die het eerst werd ontwikkeld in de privésector, is heel vaak voorwerp van discussie. De kunstenaar treedt zo in een ambigue verhouding met het instituut dat zich, op zijn beurt, beoordeeld kan voelen door de kunstenaar terwijl hij net een objectief beeld wilt hebben van hun openbare dienstverlening. Een vorm van onzichtbare, ongewenste bewaking, die gezien wordt als een geven en nemen terwijl de taak wordt betaald met de productiekosten die de kunstenaar ontvangt. De ingevulde vragenlijsten worden tentoongesteld op de mezzanine. Zo vestigt hij de aandacht van de bezoekers op kwaliteiten of problemen die ze misschien nooit hadden opgemerkt. Marc Buchy is geboeid door de manier waarop dingen worden gezien en door wat dat impliceert, zowel voor degene die kijkt als degene die bekeken wordt.

PAYING ATTENTION

Performance
2019

Plaats: Publieke ruimte – Stad Charleroi

Op verschillende momenten, die niet met het publiek worden gedeeld, bewaakt Marc Buchy de privéwoningen van de stewards terwijl zij patrouilleren over de site van de Université du Travail, waar het BPS22 gelegen is. Hij kruipt zo uit zijn rol als kunstenaar en waakt over degenen die bewaken; in een spel van “bewaken” en “waken over”. Hij speelt met ideeën van herhaling, circulatie en observatie die werktuiglijk wordt uitgevoerd door mensen die, hopen dat er niets gebeurt, klaarstaan voor het geval er iets gebeurt.

RÉACTANCE (SCHIJNWEERSTAND)

Installatie
Lamp bewegingsdetector
2019

Plaats: Trap naar mezzanine

Schijnweerstand is een term die zowel in de elektriciteit als de psychologie wordt gebruikt. In de psychologie is het een term die wijst op een verdedigingsmechanisme waarmee een persoon zijn vrijheid van handelen beschermt als hij het gevoel heeft dat die bedreigd wordt. Volgens een studie van psycholoog Jack Brehm bij een groep kinderen, kan die “motivatie” het individu in kwestie ertoe drijven zich te gedragen op een manier die tegengesteld is aan wat verwacht werd.

Wat gebeurt er als een bezoeker zich gecontroleerd, bespioneerd, bewaakt voelt? Welke druk ervaart hij en hoe ziet hij zijn omgeving? Binnen in het museum plaatst Marc Buchy een lamp met een bewegingssensor. Gewoonlijk gaat deze lamp automatisch branden als er beweging wordt vastgesteld. Hier is de werking van de detector net omgekeerd: de lamp brandt voortdurend en gaat uit als er beweging van een bezoeker wordt vastgesteld. Deze ontregeling maakt bewaking even nutteloos als absurd, alsof de lamp die, gewoonlijk, waarschuwt en aandacht trekt, hier probeert te (helpen) verdwijnen.

TENIR À L'ŒIL (IN HET OOG HOUDEN)

Sculptuur
2019

Plaats: Podium – Mezzanine

Het enige “voorwerp” in de klassieke betekenis van de term, is een thaumatrop, een optische sculptuur die boven het museum uittorent en gebruikmaakt van het fenomeen van retinale persistentie. Hij wordt geactiveerd door de bezoeker en werpt vragen op bij de daad van het zien en de manier waarop een werkelijkheid wordt geconstrueerd. Maar wie bekijkt wie en wat? Op de thaumatrop stellen twee identieke, vaste beelden hetzelfde oog voor, dat van de kunstenaar. Bij de activatie vindt er dus geen illusie plaats, tenzij die van een oog dat voortdurend open is, nooit moe, altijd klaar om te bewaken en te bekijken wie er staat.

Tussen gebod en waarschuwing onderstreept de uitdrukking *In het oog houden* de steeds bepalendere rol die nieuwe technologieën hebben op de manier waarop wij naar dingen kijken en hoe ze op grote schaal het menselijke gedrag veranderen.

DANS LE BLANC DES YEUX (ZE KWAMEN, ZAGEN EN NAMEN WAAR)

Voorstelling uitvoering tijdens vernissage avond 2019

Op de avond van de vernissage drongen twee niet-aangekondigde artiesten binnen (niets deed vermoeden dat het om artiesten ging). Ze dwaalden rond, benaderden elkaar en zagen elkaar. Of hoogstens namen ze elkaar waar, want ze keken op geen enkel moment in elkaars ogen. Een klein maar groots verschil: elkaar zien maar elkaars blikken uit de weg gaan. Wanneer twee mensen “elkaar in de ogen kijken”, ontstaat een band, is er sprake van intimiteit. Hier echter stopt alles bij het waarnemen van elkaars ogen.

Gelijktijdig met zijn infiltratie in het BPS22 presenteert Marc Buchy in het FRAC Grand Large – Hauts-de-France in Duinkerke de fotografische weergave van een actie die speelt met bijgeloof en tijdelijkheid, waarbij Marc Buchy de levenslijn op de handpalm van een vrijwilliger verlengde. *Conditionnel présent* is te bezichtigen in het FRAC van 21 september 2019 tot 5 januari 2020.

JULIE DEUTSCH

À LA LISIÈRE DU PRÉSENT

BPS22-EDITIE

Aan de rand van het heden werd gemaakt tijdens een verblijf in La Plate-Forme, een laboratorium voor hedendaagse kunst in Duinkerke, in het kader van de biënnale Watch This Space van het netwerk 50°nord. Het toont de sporen van de bezetting, gefotografeerd en verzameld in een bos tussen het rangeerstation van Grande Synthe en de autostrade A16 tussen Calais en Duinkerke. Op deze plek, die “La petite jungle” (“De kleine jungle”) heet, stond een migrantenkamp, met vooral koerden van Irakese origine, tot dat in september 2018 ontmanteld werd.

Julie Deutsch heeft drie weken lang foto's gemaakt en doorheen dit bos gelopen, dat nog steeds de sporen draagt van de vluchtende levens waaraan het onderdak bood. Maar haar beelden tonen vooral afwezigheid. Afwezigheid van menselijke lichamen. Afwezigheid van gebeurtenissen. Julie Deutsch kiest ervoor niet te tonen en zo de blik te verplichten tot een ervaring die voorbij het visuele gaat. Ze ontwikkelt een reflectie over het grondgebied, zijn grenzen en zijn geschiedenis, doorheen een bijzondere benadering van het landschap, als een ruimte die sporen draagt van menselijke activiteit en die herinnert aan een collectief trauma. Ze onderzoekt de sporen die overblijven, de stigmata achtergelaten door de mens.

In samenwerking met La Plate-Forme - Laboratorium voor hedendaagse kunst, heeft BPS22 artieste Julie Deutsch gesteund tijdens haar verblijf en haar tentoonstelling in Duinkerke. De tentoonstelling *Aan de rand van het heden* is te bezichtigen in La Plate-Forme van 24 september tot 29 november 2019. De catalogus van de tentoonstelling wordt gefinancierd en aangeboden door BPS22. Hij is gedrukt op 80 exemplaren en is aan de ingang van het museum te verkrijgen voor 18 euro.

HET KLEINE MUSEUM

Door het Kleine Museum te stichten, benadrukt het BPS22 de bijzondere aandacht die het besteedt aan jonge bezoekers. De meerderheid van de geselecteerde werken, op hun ooghoogte gehangen, komt uit de collectie van de Provincie Henegouwen.

WERK, VRIJE TIJD, RUST: EEN RECHT ...!?

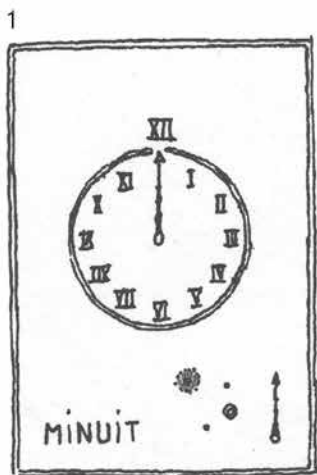
In het Kleine Museum kunnen kinderen en volwassenen kennismaken met een klein deel van de collectie van de Provincie Henegouwen. Deze ruimte toont alle werken op ooghoogte van kinderen en roept op tot een dialoog tussen de verschillende generaties die samen de tentoonstelling bezoeken.

Voor deze derde tentoonstelling in het Kleine Museum bekijken we de artistieke aanpak in functie van drie blokken van acht uur. In welke mate wordt artikel 24 van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens "Ieder mens heeft recht op rust en op vrije tijd, inzonderheid op een redelijke beperking van de arbeidsduur ..." vandaag de dag ingevuld? Waarmee worden deze drie blokken van acht uur gevuld? Wat zijn de verschillen tussen werk en tewerkstelling, vrije tijd en ontspanning, rust en slaap? Is inactiviteit een bron van verveling? Wat gebeurt er als we slapen? Deze en nog veel andere vragen komen aan bod in de tentoonstelling.

Kunstenars: Bernard BEGHAIN, David BROGNON & Stéphanie ROLLIN, Marcel BROODTHAERS, Pol BURY, Isabelle CAMBIER, Stéphanie CHARLIER, Mehdi CLEMEUR, Jérôme CONSIDÉRANT, Marcel DEMOULIN, Léon DEVOS, Victor DIEU, Lise DUCLAUX & Olivier BARREA, Patrick EVERAERT, Anne-Marie HENDRICKX, Julien LE BLANT, Michel LEFRANCO, Thierry LENOIR, Jacques LIMBOURG, Albert François MATHYS, Eudore MISONNE, Pierre PAULUS, Calisto PERETTI, Concetta TODDE, Romain VANDYCKE, Robert WAINS.

In het kader van het Kleine Museum heeft BPS22 de hulp ingeschakeld van de Brusselse vzw Art Basics for Children (ABC). De bedoeling is dat zij een speciale ruimte creëren waar creativiteit en kunstbeleving centraal staan. Het Kleine Museum is een plaats waar ouders en kinderen samen kunst kunnen verkennen en stilstaan bij de onderwerpen van de verschillende tentoonstellingen. De familieruimte moet deze gezamenlijke ervaring verankeren. In een ruimte vol bladeren krijgen jonge bezoekers de kans om te snuisteren in boeken die het museum leent van Bibliothèque Langlois de l'Université du Travail en regelmatig vernieuwt. Ze kunnen ook deelnemen aan creatieve ateliers, vrij experimenteren en spelen met kunstpanelen zodat ze hun eigen creativiteit ongestoord de vrije loop kunnen laten.

MAP VAN HET KLEINE MUSEUM

1. BROODTHAERS, Marcel, 1969, Minuit, plastique embouti et peint.
2. HENDRICKX, Anne-Marie, 1995, Machination, collage sur papier.
3. HENDRICKX, Anne-Marie, 1994, Avec le temps va .. tout s'en va, collage sur papier.

4

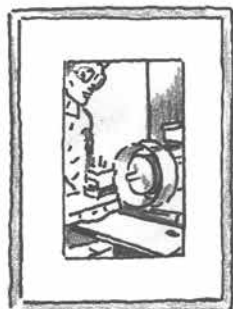
5

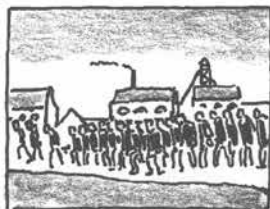
6

7

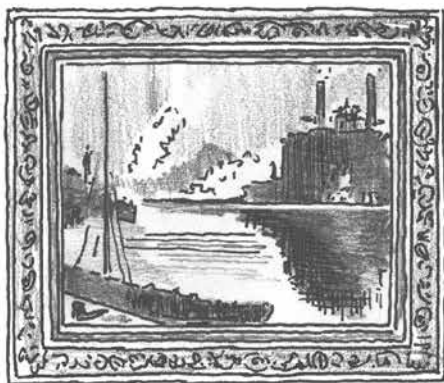
8

9

10

11

4. LENOIR, Thierry, 2001, La rentrée, linogravure sur papier.

5. DEVOS, Léon, sans date, Enfant au cahier, lithographie sur papier.

6. DIEU, Victor, sans date, Jeune rucheuse à la lanterne, eau-forte n°24.

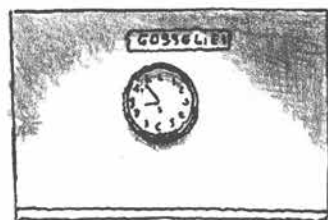
7. Lise DUCLAUX & Olivier BARREA, 1996, Sans titre, photographie couleur.

8. PERETTI, Calisto, sans date, Affiche pour la prévention des accidents, reproduction photographique du dessin au fusain.

9. VANDYCKE, Romain, sans date, Mouvement de grève de mineurs, peinture à l'huile sur toile.

10. LIMBOURG, Jacques, sans date, Sens titre, photographie noir et blanc.

11. PAULUS, Pierre, sans date, L'Heure bleue, peinture à l'huile sur toile.

12

13

14

15

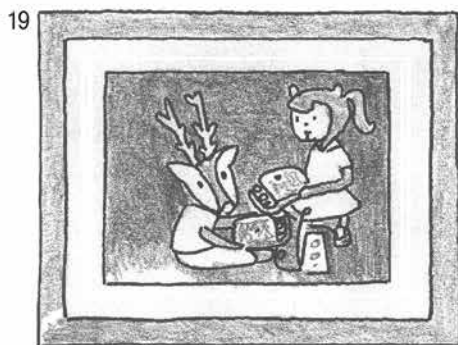
16

17

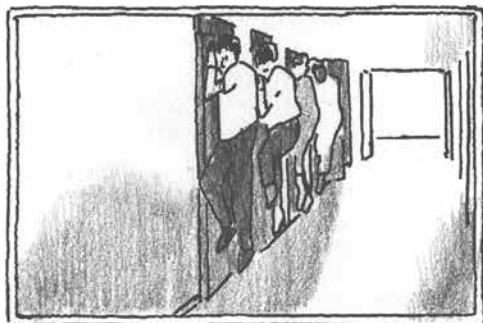

18

19

12. David BROGNON & Stéphanie ROLLIN, 2017, Mon Heure de Gloire, vidéo couleur, son. 4 min. 23 sec.
 13. CHARLIER, Stéphanie, sans date, Sans titre, photographie noir et blanc sur papier.
 14. DEMOULIN, Marcel, 1963, Orchestre, peinture à l'huile sur toile.
 15. BURY, Pol, sans date, Copa del Mundo de Futbol España 82. « Oviedo », affiche.
 16. LEFRANÇO, Michel, 1991, Quaregnon, sortie des classes, photographie noir et blanc.
 17. ANONYME, 2008, Violoncelle des autres, dessin. Technique mixte encres et huile cire sur papier.
 18. CLEMEUR, Medhi, 2000, L'arbre aux fruits étranges, cyanotype sur papier.
 19. GONRY, Laurence, 2006, Jeu avec l'enfant, xylographie sur papier.

20. WAINS, Robert, 1948, Le Pensionné mineur, peinture à l'huile sur toile.
21. BEGHAIN, Bernard, 1987, Mon rêve, gouache vernie sur panneau.
22. LE BLANT, Julien, sans date, Lettre de France, gravure et chromotypographie.
23. CAMBIER, Isabelle, 1993, Sans titre. (Charleroi 93), photographie noir et blanc.
24. MISONNE, Eudore, sans date, Enfant endormi, peinture à l'huile sur toile,
25. EVERAERT, Petrick, 1998, Sans titre (couloir), photographie couleur 1/1 sur aluminium.
26. MATHYS, Albert François, 1920, Portrait de femme (le lecture), peinture à l'huile sur toile.
27. TODDE, Concetta, sans date, Sans titre, photographie noir et blanc sur papier.
28. CONSIDERANT, Jérôme, 2006, Se repulen (Déjeuner sur l'herbe), stickers sur panneau d'aluminium.

VOLGENDE TENTOONSTELLING

LATIFA ECHAKHCH

01.02 > 03.05.2020

De internationaal gerenommeerde kunstenares Latifa Echakhch (Marokko, 1974) strijkt voor de eerste keer met een grote tentoonstelling neer in België, op uitnodiging van het BPS22. Deze expositie bestaat uit een nieuwe installatie en een selectie van oude werken die de dialoog aangaan met de architectuur van de ruimte en met haar lokale wortels.

Het werk van Latifa Echakhch wordt gekenmerkt door een minimalistische beeldtaal, een scherp gevoel voor vorm, waarbij zuinig wordt omgesprongen met middelen. In haar installaties integreert ze alledaagse objecten, armetierige ornamenten die ver van de «grote kunst» afstaan. Deze objecten maakt ze leeg, ze laat ze ontbinden, ze wist elementen of kleurt ze, en versnijdt ze om de geschiedenis te dwingen er betekenis aan te geven en om vragen rond erfgoed en historiek op te roepen.

Het landschapsconcept, speelt zowel visueel als narratief een belangrijke rol in het werk van Latifa Echakhch. Voor haar werk, dat afwisselend conceptueel en romantisch, of politiek en poëtisch is, put ze uit jeugdherinneringen, de geschiedenis, de literatuur, sociaal-politieke gebeurtenissen, de gevolgen van migratie en het belang van revoluties. Ze stelt de blik achter de schermen, de sporen, het geheugen en de illusies die daaruit voortvloeien in vraag, om te komen tot nieuwe verhalen.

Het Museum is geopend van dinsdag tot zondag, 10:00 > 18:00.

Gesloten op maandag en op 24.12, 25.12, 31.12, 01.01 en van 06.01 tot 31.01.2020

TARIEVEN:

6 € / senioren: 4 € / studenten en werkzoekenden: 3 € / -12 ans : gratis

Groepen van minimum 10 personen: 4 € / Gids: 50 € ou 60 € (week-end) per groep van 15 personen.

Gratis voor scholen en verenigingen (bezoek en workshop), mits reservatie.

WEB APPLICATION beschikbaar op <http://guide.bps22.be>

 www.bps22.be

 guide.bps22.be

 facebook.com/bps22.charleroi

 [@BPS22Charleroi](https://twitter.com/BPS22Charleroi)

 [@bps22_charleroi](https://instagram.com/bps22_charleroi)

Graphic design : heureux studio

PARTNERS

Avec le soutien du Fonds européen de Développement régional

BP
S²²

MUSÉE D'ART
DE LA PROVINCE
DE HAINAUT

BOULEVARD SOLVAY, 22
6000 CHARLEROI
BELGIQUE

WWW.BPS22.BE